

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita	
Fakulta	sociálních studií
Obor řízení	Politologie
Uchazeč	JUDr. PhDr. Robert Zbíral, Ph.D.
Pracoviště uchazeče	Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Habilitační práce (název)	Hra s (ne)nulovým součtem?: Ústavněprávní a institucionální aspekty vztahu Evropské unie a členských států.
Oponent	doc. JUDr. Jan Kysela, Ph.D.
Pracoviště oponenta	Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Text posudku

Měl jsem to potěšení být už oponentem disertační práce Roberta Zbírala, jež nakonec vyšla jako zajímavá kniha o zpětném přenosu pravomocí Evropské unie. Už to byla práce, v níž se kombinovaly komponenty ústavněprávní, evropskoprávní i politologické. Po mém soudu jí to přidávalo na kvalitě i hodnotě. Oborové přesahy, mezioborovost či víceoborovost zůstaly rysem Zbíralova psaní i nadále, čehož dokladem je rovněž předložená habilitační práce. Již v úvodu doznávám, že přinejmenším ze sobeckých důvodů je mi tento přístup blízký a nikterak mi nevadí, že narušuje nezřídka umělé zdi mezi příbuznými obory.

Zatímco disertační práce R. Zbírala byla monografií, habilitační práce je souborem publikovaných prací, což je forma, s níž jsem se ve své omezené praxi ještě nesetkal. Vzhledem k tomu, že habilitant dal opakovaně najevo svou schopnost psát knihy, rozsáhlé studie i kratší články, a to jak v češtině, tak v angličtině, nemyslím, že by to vadilo. Možná naopak. Může tak předvést ovládnutí různých stylů psaní, resp. různých metod ve výzkumu a psaní užitých. Navíc připojil úvodní instruktivní komentář, z něž vyplývá, co a proč k tomuto řízení vybral. To, že vybíral správně, plyne i z opakovaného dotýkání se podobných otázek, z různých úhlů pohledu a v dalších kontextech. Ostatně zmiňovaný komentář ob stojí i jako samostatný odborný text, v němž se autor vyslovuje k účelnosti propojování právnických a politologických metod a poznatků, k jednotlivým metodám, typům federalismu apod.

Jaký dojem zůstává ve čtenáři habilitační práce poté, co ji přečetl? Dozajista několikery.

Určitě je tu dojem, že autor práce svá témata zná velmi důkladně a samostatně a kriticky o nich přemýšlí na základě pozoruhodného množství vstřebaných pramenů v několika jazycích. Nepíše proto, aby psal, nýbrž proto, aby sdělil něco, co promyslel. Mluvím o tématech v plurálu, v habilitační práci jsou však sevřená: všechna se vztahují k Evropské unii, kterou chce habilitant pochopit a zachytit různé její projevy v širších souvislostech. Jde mu mj. o legitimitu evropského integračního projektu, jenž by se neměl „utrhnout“, má-li být v dlouhodobé perspektivě úspěšným. Jak to udělat, neřeší, neb je to věcí politiků. Přesněji řečeno, u řady otázek, typicky zpětvzetí pravomocí, ukazuje, jak by se dalo postupovat (omezení časové platnosti nebo modifikace většin potřebných ke zrušení aktu apod.), zda a

v jakém rozsahu se tak postupovat má, je už věcí politiků. Každopádně snaha o celistvější uchopení evropské tematiky je jedním z důvodů Zbiralova interdisciplinárního přístupu. Vždyť kombinace zkoumání právních předpisů a judikatury s politickými reáliemi (na co mám právo, jak dalece je mohu využít, jak se v praxi projevuje), kvalitativních a kvantitativních metod, může přinést hodnotné výsledky: viz např. rozbor mýtu 80% podílu evropské legislativy na obsahu právních řádů členských států, který má dalekosáhlé konsekvence pro obecnější debaty o vztahu EU a jejích členských států.

Dále musí mít čtenář dojem, že autor je schopen suverénně měnit perspektivu a vypořádat se tak s velkými tématy typu národní identity a jejího možného chápání na jedné straně a třeba velmi minuciózním přemýšlením o úskalích výběru určitého reprezentativního vzorku legislativních aktů na straně druhé. S přehledem se pohybuje jak v judikatuře Evropského soudního dvora a vybraných ústavních soudů, tak v prostředí, v němž působí čeští a slovenští zákonodárci. Díky tomu může nabídnout vcelku ucelený a přitom specifický pohled na EU jako takovou, tj. právní společenství, jež lze opustit, které nemusí nutně setrvale kompetenčně bytnět a jež je ve svém působení na členské státy všelijak limitováno (aplikace evropského práva členskými státy), čehož dokladem je jak kauza slovenských důchodů, tak analýza evropského prvku v právních rádech.

A do třetice je možné uvést také dojem uspokojení z dobře srozumitelného a přitom netriviálního jazyka, jakým R. Zbiral píše. Překlepy jsou zcela výjimečné, „Fürstin“ není hraběnka, ale kněžna.

Úplně poslední z dojmů je méně příznivý, směřován je však vůči čtenáři-oponentovi, jemuž se nedostává mnoho příležitostí k tomu, aby něco rozporoval, upřesňoval, vyvracel. Alespoň v mém případě tomu tak je. Nemám zkrátka potřebu upozornit na něco, co bych považoval za výraznou slabinu habilitační práce. S autorem vesměs souzním, jsem-li schopen se s ním na svém stupni poznání poměřovat.

Trochu se zdráhám snad jen u národní identity, avšak jen trochu: asi může být primárně nástrojem ESD, pokud to neznamena, že pro členské státy by jako vyhrazená doména mohlo být chráněno jen to, co a jak podle ESD chrání čl. 4 SEU. Zdá se mi, že členské státy (jejich ústavní soudy) jistě mohou argumentovat primárním právem, dozajista však nebudou připraveny o možnost argumentovat svými ústavami. A pak záleží na tom, co a kdy z nich vyčtou, v jaké kondici bude EU apod. Je-li národní identita medúzou, které si na pláži nemáme všimnout (citace na str. 93), hrozí jí nejspíše stejný osud, tj. že uschne. Protože se mi nezdá, že je vhodné nechat uschnout členské státy ve prospěch kvetoucí EU, považuji za účelné se koncepty tohoto typu zabývat. A jsem rád, že téhož názoru je habilitant.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

1. Napsal by autor něco jinak při povědomí o brexitu a reakci na něj?
2. Je to v zásadě jedno, ale jaký je rozdíl mezi státoprávními a ústavněprávními otázkami vázanými na charakter EU a osud členských států a jejich suverenity? (ad str. 4)

3. Skutečně je třeba mít za to, že podle slovenské ústavní úpravy je implementace evropského práva také podzákonými předpisy protiústavní? Plyne to pouze z existence institutu aproximačních nařízení? (ad str. 127)

Závěr

Se zřetelem k povědomí o literární tvorbě habilitanta, jeho konferenčním vystoupením věnovaným evropskému právu, evropským studiím, ústavnímu právu i společenskovední metodologii v právu, jakož i jeho péči o metodologickou výchovu doktorandů právnických fakult v českých zemích a na Slovensku mohu jednoznačně uzavřít, že habilitační práce Roberta Zbírala "Hra s (ne)nulovým součtem?: Ústavněprávní a institucionální aspekty vztahu Evropské unie a členských států" *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Politologie.

V Brně dne 2. 11. 2016

.....
podpis